

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 226/06-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. októbra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti I. K. K., B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. P., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. K. K. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bardejov p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. I. K. K. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. I. K. K. priznáva úhradu trov konania v sume 6 825 Sk (slovom šes'tisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. E. P., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2006 doručená s'ťažnosť I. K. K., B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2, čl. 35 ods. 3 v spojení s čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 1, čl. 6 ods. 1, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95.

Zo s'ťažnosti a predložených príloh vyplýva, že predmetom namietaného konania sú pracovné a mzdové nároky s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli voči bývalému zamestnávateľovi bývalému Okresnému národnému výboru B.. Žaloba, ktorú s'ťažovateľ podal 6. decembra 1994, smeruje voči Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Okresnému úradu B. Konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. S'ťažovateľ viackrát v priebehu konania uplatnil s'ťažnosť na pried'ahy v konaní.

S'ťažovateľ zdôrazňuje, že ide pre neho „o nadmieru dôležitý až existenčný súdny spor, ktorého neukončenie znamená pre mňa trvalú a pokračujúcu diskrimináciu v mojom povolání a zamestnaní“ a vyslovuje názor, že postupom okresného súdu boli porušené jeho základné práva vyplývajúce z ústavy a ľudské práva vyplývajúce z Dohovoru. Na základe toho s'ťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jeho s'ťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej vydal tento nález:

„1. Vyslovuje, že základné a ľudské práva I. K. K. podľa ods. 2), čl. 48 a čl. 36 v spojení s ods. 3), čl. 35 Ústavy SR, ako aj čl. 1 Protokolu č. 12 k Dohovoru v kontexte s jeho článkami 6, ods. 1) a 13 a 14, postupom Okresného súdu v Bardejove v konaní vedenom u neho porušované boli a sú. (č. k. 4 C 263/95).

2. Prikazuje Okresnému súdu v Bardejove, aby v konaní vedenom u neho pod č. k. 4 C 263/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Priznáva I. K. K. primerané finančné zadostučinenie vo výške 150 tis. Sk (slovom stopäťdesiatšesťtisíc korún slovenských), ktoré je mu povinný Okresný súd v Bardejove uhradiť do 2-och mesiacov od právoplatnosti tohto súdneho rozhodnutia.

4. Ukladá Okresnému súdu v Bardejove uhradiť vzniklé trovy tohto súdneho konania na označený účet právneho zástupcu sťažovateľa, a to do 15-tich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Sťažovateľ s poukazom na svoje sociálne pomery požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu. Ústavný súd uznesením č. k. II ÚS 226/06-18 zo 7. júla 2006 vyhovel jeho žiadosti a ustanovil mu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátku JUDr. E. P., P..

Následne ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 226/06-23 zo 7. júla 2006 ju prijal na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a vo zvyšnej časti ju odmietol.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľa a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 26. septembra 2006. Okrem iného sa v ňom uvádza:

«Vychádzajúc z obsahu sťažnosti sťažovateľa zbytočné prietahy a tým porušenie jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vidí v tom, že súd „absolútne nekoná v kuse viac ako 3 roky“.

Tvrdenie sťažovateľa o nečinnosti súdu zodpovedá skutočnosti, lebo ako vyplýva z obsahu spisu súd od 28. 10. 2003 do 28. 7. 2006 nevykonával úkony, ktoré by viedli k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, čím došlo k zbytočným prietahom po uvedení dobu a táto skutočnosť nesporne mala vplyv aj na celkovú dĺžku konania. Pokiaľ by však predmetom sťažnosti sťažovateľa mali byť prípadne aj zbytočné prietahy od dôjdenia veci na súd do 28. 10. 2003, potom v tejto časti by sťažnosť sťažovateľa nebola dôvodná, lebo v uvedenom období úkony súdu boli vykonávané v primeraných časových lehotách a pokiaľ vo veci v tomto období nebolo meritórne rozhodnuté, stalo sa tak predovšetkým z dôvodov opakovanej neúčasti sťažovateľa na pojednávaní a tým nemožnosti vykonania dokazovania v takom rozsahu, aby bolo možné vo veci meritórne rozhodnúť. Pri hodnotení celkovej dĺžky konania nemožno neprihliadať na potrebu odstraňovať vady žaloby sťažovateľa, k čomu bol vyzvaný uznesením zo dňa 21. 8. 1995, ale tiež opakovanú zmenu žaloby na pojednávaní dňa 26. 11. 1996 a podaní zo dňa 24. 8. 1998, ale najmä na skutočnosť, že pre neprítomnosť sťažovateľa na pojednávaní súd bol nútený viacnásobne odročiť termín pojednávania bez možnosti prejednávania veci (pojednávanie dňa 16. 8. 1996 – sťažovateľ sa na pojednávanie nedostavil bez ospravedlnenia, aj keď bol na pojednávanie riadne predvolaný, rovnako tak dňa 26. 9. 1997, 28. 5. 1998, 18. 2. 2002, 22. 3. 2002, pojednávanie dňa 30. 5. 1997, keď sa súdu predvolanie na pojednávanie nepodarilo sťažovateľovi včas doručiť, rovnako ako aj dňa 22. 7. 1997, 8. 9. 1997, pojednávanie dňa 4. 11. 1999, kedy svoju neúčasť sťažovateľ ospravedlnil, rovnako ako aj dňa 24. 2. 2000 a 16. 1. 2003).

Vzhľadom na uvedené navrhujem Ústavnému súdu vyhovieť sťažnosti sťažovateľa v časti, pokiaľ žiada vysloviť, že jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní tohto súdu sp. zn. 4 C 263/95 porušené bolo a prikázať tomuto súdu konať bez zbytočných

prieťahov a v prevyšujúcej časti jeho sťažnosť zamietnuť a účastníkom nepriznať náhradu trov konania.»

Na výzvu ústavného súdu predseda okresného súdu predložil ústavnému súdu spis sp. zn. 4 C 263/95. Po preskúmaní označeného spisu ústavný súd skonštatoval, že obsah spisu zodpovedá popisu obsiahnutému vo vyššie citovanom stanovisku predsedu okresného súdu, ako aj v odpovedi predsedu okresného súdu na výzvu ústavného súdu, ktorú si ústavný súd vyžiadal ešte pred predbežným prerokovaním sťažnosti a ktorá mu bola doručená 12. apríla 2006.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1. právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2. správanie účastníka konania a 3. postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. V rámci posudzovania postupu okresného súdu podľa prvého kritéria ústavný súd zistil, že predmetom konania sp. zn. 4 C 263/95 sú pracovné a mzdové nároky sťažovateľa vzniknuté z jeho pracovnoprávneho vzťahu k zrušenej organizácii, a to bývalému Okresnému národnému výboru B., pričom žaloba smeruje proti Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Okresnému úradu B. Na základe toho ústavný súd skonštatoval, že z právneho hľadiska predmetný spor nemožno považovať za zložitý, pretože obdobné pracovnoprávne spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov. Zároveň po preskúmaní súdneho spisu ústavný súd vzal do úvahy, že z hľadiska zisťovania faktického stavu bolo potrebné v predmetnom spore vykonať časovo náročné dokazovanie, čo objektívne vplývalo na doterajšiu dĺžku namietaného konania.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd posudzoval správanie sťažovateľa ako účastníka konania. V zhode so stanoviskom predsedu okresného súdu ústavný súd zo spisu sp. zn. 4 C 263/95 zistil, že v doterajšom priebehu konania sa sťažovateľ päťkrát bez ospravedlnenia nezúčastnil pojednávaní a na ďalších štyroch pojednávaniach sa tiež nezúčastnil, aj keď svoju neúčasť ospravedlnil. Zo spisu tiež vyplýva, že žaloba v pôvodnom znení nezodpovedala požiadavkám vyplývajúcim z Občianskeho súdneho poriadku, a preto bol sťažovateľ súdom opakovane vyzvaný na odstránenie nedostatkov žaloby (obdobie od augusta 1995 do marca 1996). Na základe toho ústavný súd uzavrel, že sťažovateľ neposkytoval v doterajšom priebehu konania okresnému súdu potrebnú

súčinnosť, preto mu možno pripísať čiastočne negatívny podiel na doterajšej neprimeranej dĺžke namietaného konania.

Ústavný súd vzal tiež do úvahy skutočnosť, že na doterajšiu dĺžku konania objektívne vplývali aj niektoré procesné úkony sťažovateľa (2-krát zmena žaloby, uplatnenie námietky zaujatosti voči konajúcemu sudcovi) akceptujúc pritom, že ide o úkony, na ktoré mal sťažovateľ právo, a preto ich uplatňovanie nemožno považovať za také, ktoré by mu bolo možno vyčítať, ale nemožno ich pričítať ani na ťarchu súdu.

3. V rámci posledného kritéria ústavný súd posudzoval postup okresného súdu v doterajšom priebehu konania. Z analýzy spisu sp. zn. 4 C 263/95 vyplýva, že v období od 14. júna 1995, keď bol spis postúpený okresnému súdu až do 24. februára 2000, keď bolo odročené pojednávanie z dôvodu ospravedlnenej neúčasti sťažovateľa, konal súd plynulo a jeho činnosť smerovala k právoplatnému rozhodnutiu vo veci v primeranom čase.

Ďalší procesný úkon vykonal okresný súd až s odstupom viac ako 23 mesiacov, keď 4. decembra 2001 nariadil ďalšie pojednávanie. Aj keď ústavný súd vzal do úvahy, že okresnému súdu bolo doručené podanie sťažovateľa z 20. februára 2000 označené ako „*Univerzálne ospravedlnenie*“, v ktorom súdu bez udania času oznámil, že „*v dôsledku nemoci nie som v stave vybavovať termínovanú agendu dochádzajúcu z vášho súdu a ani sa zúčastňovať žiadnych pojednávaní*“, konštatoval, že táto skutočnosť nemôže ospravedlniť dlhodobú nečinnosť súdu, a preto dospel k záveru, že v tomto období došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

V ďalšom období sa konalo vo veci opätovne plynulo až do 28. októbra 2003, keď bol okresnému súdu spis vrátený z odvolacieho súdu, ktorý na základe návrhu sťažovateľa rozhodol o vylúčení doterajšieho sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Sudkyňa, ktorej bola vec pridelená sa 7. novembra 2003 vyjadrila, že sa vo veci cíti zaujatá a po rozhodnutí odvolacieho súdu z 28. novembra 2003, že konajúca sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci, sa činnosť súdu obmedzila v období do doručenia

sťažnosti sťažovateľa ústavnému súdu (13. februára 2006) na výzvu adresovanú Obvodnému úradu B. (28. septembra 2004) a výzvu adresovanú Krajskému úradu v P. (2. novembra 2004). Na základe tohto zistenia a v zhode s vyjadrením predsedu okresného súdu ústavný súd uzavrel, že aj v období od 28. októbra 2003 došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 263/95 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal sa ústavný súd aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 4 C 263/95 konal bez zbytočných priet'ahov v konaní, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné k tomu, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 150 000 Sk s odôvodnením, že v dôsledku dlhodobej nečinnosti okresného súdu sa nachádza v stave

právnej neistoty a tým sa mu bráni v prístupe k jeho povolaniu, pričom predmetný súdny spor má pre neho existenčný význam.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom, faktickú zložitosť veci, ako aj negatívny podiel sťažovateľa ako účastníka konania na doterajšej dĺžke namietaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún) sťažovateľovi primerané vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov aj o náhrade trov konania, ktoré vznikli v súvislosti so zastupovaním sťažovateľa advokátkou JUDr. E. P. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 6 825 Sk (slovom šestisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (vypočítanou zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá bola v prvom polroku 2005 16 381 Sk), t. j. 2 krát 2 730 Sk a 2 krát 164 Sk režijný paušál. Pretože išlo o úkony urobené v roku 2006 celková suma je zvýšená o 19%, keďže JUDr. E. P. je platiteľkou dane z pridanej hodnoty.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. októbra 2006